

LERARENBUNDEL
3de graad secundair

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Stappenplan voor de leerkracht	5
3.	Infofiche opdrachten	6
	Opdracht 1: Keizerskapel	6
	Opdracht 2: Stynenplafond	6
	Opdracht 3: Dakterras	7
	Opdracht 4: Panorama	7
4.	Evaluatie opdrachten	9
5.	Achtergrondinfo presentatie	11
	Keizerskapel tentoonstelling: <i>Het komt allemaal goed</i>	11
	De invloed van architect Léon Stynen	12
	Dakterras / Beeldentuin	13
	Panoramazaal	14
6.	Kahootquiz	15
7.	Alternatieve vragenbundel	18
8.	Alternatieve vragenbundel + oplossingen	21
9.	Doelen en eindtermen	23
	Leerlijn	23
	Eindtermen eerste graad	24
	Eindtermen tweede graad	24
	Eindtermen derde graad	24

1. Inleiding

De Boerentoren is niet zomaar een gebouw. Het is een icoon van Antwerpen, een mijlpaal in de Europese architectuurgeschiedenis en een symbool van vernieuwing. Oorspronkelijk gebouwd in art-decostijl, was het de eerste bewoonde wolkenkrabber in Europa. Hoewel hij net niet de allereerste wolkenkrabber ter wereld werd, die eer ging naar het Edificio Telefónica, blijft de Boerentoren een uniek monument dat ons veel vertelt over de ambitie en creativiteit van zijn tijd.

Vandaag ondergaat de Boerentoren een indrukwekkende transformatie. Tijdens deze werken nodigen wij u uit om niet alleen de architecturale geschiedenis van dit gebouw te ontdekken, maar ook om de uitzonderlijke kunstcollectie van The Phoebus Foundation van Fernand Huts te bewonderen. Kunst en erfgoed komen hier samen in een dialoog die inspireert en uitdaagt.

Met ons pedagogisch dossier willen wij leerlingen meenemen op een reis door kunst, architectuur en geschiedenis.

- We laten hen ervaren en verwonderen.
- We stimuleren hen om te creëren en analyseren.
- We dagen hen uit om te reflecteren en onderzoeken.

Telkens kijken we door het oog van kunst, architectuur en erfgoed, met de Boerentoren als casus en locatie. Zo bouwen we samen aan een bewustzijn van de waarde van ons cultureel patrimonium en de rol van kunst in onze samenleving.

Iedereen kan gratis gebruikmaken van dit dossier. Het is opgesteld door onze wetenschappelijke en pedagogische teams, met als doel om toegankelijke en inspirerende informatie te bieden aan jong en oud.

Veel ontdekplezier!

2. Stappenplan voor de leerkracht

Stap 1: Voorbereiding in de klas (de presentatie)

Geef de inleidende presentatie (voorzien per graad) om de Boerentoren te situeren. Achtergrondinformatie vind je in hoofdstuk 4 ('Achtergrondinfo presentatie'). Pas de presentatie gerust aan naar eigen wens.

Overloop vooraf de opdrachten en de evaluatiecriteria met de leerlingen, zodat ze exact weten wat er van hen verwacht wordt op locatie.

Stap 2: Materiaal klaarmaken voor de tour

Druk de 'Infofiche opdrachten' af (per graad) en deel deze uit aan de leerlingen. Zij nemen dit document mee tijdens de tour als houvast om te weten wat ze bij elke stop moeten doen.

(Optioneel alternatief of aanvulling): Maak je liever geen gebruik van video-opdrachten of wil je de kennis extra toetsen? Druk dan de 'Vragenbundel' af per graad. De leerlingen vullen deze in tijdens de tour. De juiste antwoorden vind je in deze bundel.

Stap 3: Tijdens de rondleiding

De leerlingen gaan aan de slag met hun infofiches om de specifieke opdrachten (zoals foto's, schetsen en video's) uit te voeren op de vier locaties (Keizerskapel, Stylenplafond, Dakterras en Panorama).

Stap 4: Afsluiten met de Kahoot-quiz

Eindig de rondleiding met de voorziene Kahoot-quiz.

Geef de leerlingen de instructie om een smartphone met internetverbinding klaar te houden. De vragen die aan bod komen, overlopen de kennis van de tour en staan ter voorbereiding al in deze bundel vermeld.

Stap 5: Evaluatie achteraf

Gebruik de evaluatiefiche met rubrieken (specifiek voor jouw graad) om het resultaat van de totale video-opdracht nadien vlot en objectief te quoteren.

3. Infofiche opdrachten

Instructiefiche opdrachten - 3de graad

Opdracht 1: Keizerskapel

Wat doe je?

1. Bekijk alle schilderijen, kies je favoriet.
2. Neem een selfie met het schilderij.
3. Luister naar het liedje dat bij het schilderij hoort.

Maak:

Een foto van het schilderij

Een video waarin:

4. Je kijkt naar de compositie, het kleurgebruik en de techniek van het schilderij.
5. Je kijkt ook naar het jaartal en het thema van het schilderij. Is het eerder godsdienstig of cultureel? Wat leert het schilderij je over de tijd waarin het werd gemaakt?
6. Is het thema van het schilderij nog steeds actueel?
7. Versterkt de muziek wat je ziet, of zorgt het juist voor een contrast? Hoe geeft de muziek een nieuwe, moderne betekenis aan een oud werk?
8. Gebruik een hedendaags nummer dat volgens jou ook bij dit schilderij zou passen.

Opdracht 2: Stynenplafond

Wat doe je?

1. Kijk goed rond naar het plafond en de muren.
2. Kies één van deze drie vragen om op te letten:
 - a. Hoe zorgen de driehoeken ervoor dat de zaal groter lijkt?
 - b. Waar vangen de driehoeken licht en waar zie je schaduw?
 - c. Waar raakt het plafond de muur en hoe wordt het gewicht gedragen?

Maak:

Eén creatieve foto van het plafond.

3. Tip: Ga eens op de grond liggen (kikvorsperspectief) voor een cool resultaat!
4. Zorg dat jouw foto het antwoord toont op de vraag die je hierboven koos.

Een videoanalyse (60 seconden) waarin je vertelt wat je ziet (niet zomaar wat je mooi vindt).

5. Beantwoord deze vragen:
 - o Dit is gebouwd in de jaren '70. Wat vertelt deze stijl jou over de tijd waarin je (groot)ouders opgroeiden?
 - o Bepaalt deze kolossale, kille architectuur hoe klein of groot jij je voelt als mens? Of is het net de mens die door dit soort bouwwerken de natuur de baas probeert te zijn?
 - o Het originele ontwerp is deels verwijderd tijdens de jaren '70 (de art deco aankleding). Is dit

- gebouw nog steeds de Boerentoren? Wat maakt een gebouw tot erfgoed: is dat de buitenkant, de originele materialen, of het verhaal dat de samenleving eromheen bouwt?
- Wat moet de rol van het plafond van Stynen en de toren in de 21ste eeuw worden?

Opdracht 3: Dakterras

Wat doe je?

1. Beeld je in dat jij de architect bent van de toekomstige beeldentuin. Waar zet jij de kunst, het groen en de wandelpaden?
2. Quizvraag: Draai je even weg van het uitzicht. Weet jij hoeveel torens de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal heeft?
3. Draai je terug om en zoek de Kathedraal, de grootste *eyecatcher* van Antwerpen.

Maak:

Een snelle schets (op deze achterkant) van jouw droomontwerp voor de tuin.

Een foto van het uitzicht, waarbij de Kathedraal duidelijk mee in beeld staat.

Een video waarin je de volgende vragen beantwoordt:

4. Waar sta je en wat ademt deze plek? Laat de rauwe werf zien. Wat voel je bij het idee dat hier in de jaren '30 de eerste Europese wolkenkrabber verrees?
5. Waar heeft de stad vandaag behoefte aan? Waarom transformeren we een oud bankgebouw naar een publieke beeldentuin?
6. Wat is de belangrijkste maatschappelijke boodschap van jouw daktuin?
7. Hoe weerspiegelen jouw gekozen standbeelden of kunstwerken de wereld van nu?
8. Voor wie is deze tuin ontworpen? Een bank is vaak een exclusieve plek. Hoe heb jij ervoor gezorgd dat jouw daktuin inclusief en toegankelijk voelt voor *elke* bezoeker?

Opdracht 4: Panorama

Wat doe je?

1. Kijk naar de skyline en zoek de Kathedraal en het MAS – Museum Aan de Stroom.
2. Denk na over de betekenis:
 - a. De Kathedraal staat voor de macht van de Kerk.
 - b. De Boerentoren (waar jij nu staat) staat voor de macht van het geld (Economie).
 - c. Welk symbool straalt het MAS volgens jou uit? (Cultuur? Handel? Politiek?)

Maak:

Een 'kader'-foto

3. Gebruik een stuk van de Boerentoren (een raamprofiel, balustrade of betonnen rand) als fotokader.
4. Plaats binnen dat kader precies één ander iconisch gebouw (bv. de Kathedraal, het MAS, het Havenhuis of de Politietoren).

Een video (of audio-opname) waarin je vertelt wat je op jouw foto ziet:

5. Antwerpen is een mix van heel oud en heel nieuw. Vind je het belangrijk dat we een gebouw als de Boerentoren bewaren, of mogen we alles vervangen door glas en staal? Waarom?

6. Hoe voelt het om hier bovenop dit erfgoed te staan terwijl de stad beneden doorgaat?
7. De Boerentoren was een symbool voor vooruitgang. Voelt het gebouw in je kader ook modern aan, of straalt het juist geschiedenis uit?
8. Als jij dit beeld (je foto of video) een titel zou geven die een maatschappelijk probleem of een maatschappelijke hoop samenvat, welke zou dat dan zijn?
9. Een oud gebouw een nieuwe functie geven (herbestemming) is een vorm van duurzaamheid. Zie je elementen op de werf die laten zien hoe we architectuur aanpassen aan de eisen van de 21ste eeuw?

4. Evaluatie opdrachten

Criterium	Goed	Voldoende	Slecht
I. INHOUD & OPDRACHT UITVOERING (50%)			
Opdracht 1 (Foto + Video)	Foto: Selfie of foto met het schilderij is aanwezig. Video: Diepgaande analyse van compositie en techniek. De leerling reflecteert sterk op de historische context en beargumenteert of het thema nog actueel is. Er wordt heel goed uitgelegd hoe de muziek de betekenis beïnvloedt en er is een goed gekozen, hedendaags nummer toegevoegd met een sterke verantwoording.	Foto: Aanwezig. Video: De leerling beantwoordt de vragen over techniek en geschiedenis, maar de brug naar de actualiteit is beperkt. De reflectie op de muziek en het zelfgekozen hedendaags nummer is aanwezig, maar de argumentatie waarom het erbij past blijft wat oppervlakkig.	Foto of Video: Ontbreekt. Video: Geen analyse van de techniek of de link met de tijd. De vraag over de actualiteit van het thema wordt genegeerd. Er wordt geen passend hedendaags nummer voorgesteld of de uitleg ontbreekt volledig.
Opdracht 2 (Creatieve Foto + Videoanalyse)	Foto: Toont creatief inzicht (bv kikvorsperspectief) en toont duidelijk het antwoord op de gekozen architectuurvraag. Video: Filosofische bespreking over de menselijke schaal t.o.v. kolossale architectuur. De leerling geeft een goed beargumenteerde visie op de definitie van 'erfgoed' en formuleert een duidelijke rol voor de toren in de 21ste eeuw.	Foto: Een standaard foto van het plafond. Video: De denkvraag over de jaren '70 wordt beantwoord. De leerling benoemt de schaal (mens t.o.v. gebouw) en de erfgoedvraag, maar het blijft bij een beschrijving zonder een diepe eigen visie of duidelijke rol voor de 21ste eeuw te formuleren.	Foto: Onduidelijk of ontbreekt. Video: De leerling beschrijft de ruimte heel praktisch. Er is geen enkele reflectie op hoe architectuur de mens beïnvloedt, wat de definitie van erfgoed is, of wat de rol in de 21ste eeuw zou moeten zijn.
Opdracht 3 (Schets + Foto + Video)	Schets: Duidelijk eigen ontwerp voor de tuin. Foto: De Kathedraal staat scherp en bewust mee in beeld. Video: De leerling vertrekt vanuit een sterke maatschappelijke boodschap. Er is heel goed nagedacht over hoe de gekozen kunst de huidige wereld weerspiegelt en hoe deze voormalige, exclusieve bank nu inclusief en toegankelijk wordt voor elke bezoeker.	Schets: Eenvoudige schets aanwezig. Foto: Kathedraal staat erop. Video: Uitleg over de daktuin bevat een maatschappelijke boodschap, maar is wat algemeen. De poging om de plek 'inclusief' te maken of te verbinden met de huidige maatschappij (via de kunst) wordt benoemd, maar mist overtuigende argumenten.	Schets of Foto: Ontbreekt. Video: Geen maatschappelijke boodschap aanwezig. De leerling negeert de denkvraag over het omvormen van een exclusieve bank naar een toegankelijke ruimte voor elke bezoeker.

Opdracht 4 (Kader-foto + Video/Audio)	Foto: Het 'kader in een kader'-principe is perfect toegepast.	Foto: Er is een poging gedaan om te kaderen.	Foto: Gewone foto zonder kaderelement.
	Video: Kritische reflectie over erfgoed t.o.v. vernieuwing (bewaren of vervangen?). De leerling benoemt elementen van duurzaamheid en herbestemming in de 21ste eeuw. De foto of video krijgt een titel die krachtig een maatschappelijk probleem of hoop samenvat.	Video: De leerling vergelijkt het oude en nieuwe gebouw en geeft een mening over het behoud van de Boerentoren. De thema's duurzaamheid en herbestemming worden kort aangehaald. De verplichte maatschappelijke 'titel' is aanwezig maar wat braaf of letterlijk.	Video: Geen visie gegeven op de waarde van erfgoed tegenover moderne vernieuwing. De aspecten duurzaamheid en herbestemming in de 21ste eeuw worden genegeerd en de vereiste maatschappelijke titel ontbreekt.
II. TECHNISCHE UITVOERING (25%)			
Beeldkwaliteit & Compositie	De foto's zijn scherp en er is nagedacht over standpunten (kikvors, kaders, achtergronden).	Foto's zijn duidelijk, maar missen creativiteit in compositie.	Foto's zijn onscherp of onbruikbaar.
	Video is stabiel gefilmd.	Beeld is soms schokkerig of onscherp.	Video is zeer rommelig gefilmd.
Audio & Presentatie	De leerling spreekt duidelijk, vlot en verstaanbaar in de video's.	De leerling is verstaanbaar, maar leest voor of aarzelt veel.	De leerling is onverstaanbaar (te stil, te veel wind, hand voor microfoon).
	Er is weinig storend achtergrondgeluid.	Soms storend omgevingsgeluid.	
III. TOTAAL GEHEEL & BELEVING (25%)			
Totaal resultaat	De leerling toont ernst en creativiteit.	De leerling voert de opdrachten uit, maar zonder extra creatieve inspanning.	De leerling toont weinig inzet.
	De leerling heeft de veiligheidsinstructies (nergens op klimmen, bij groep blijven) zichtbaar gerespecteerd.	Veiligheid gerespecteerd.	De leerling nam onveilige risico's.

5. Achtergrondinfo presentatie

Keizerskapel tentoonstelling: *Het komt allemaal goed*

In de Antwerpse Keizerskapel brengt *Het komt allemaal goed* kunst en muziek samen in een toegankelijke tentoonstelling. Schrijver en zanger Rick de Leeuw selecteerde twaalf werken uit de collectie van The Phoebus Foundation op basis van gevoel en verbeelding. Beelden, teksten en liedjes nodigen leerlingen uit om kunst niet alleen te bekijken, maar ook te beluisteren en te interpreteren.

De invloed van architect Léon Stynen

De Boerentoren, een van de meest iconische gebouwen van Antwerpen, werd in de jaren 1930 gebouwd in een uitgesproken **art-decostijl**. Met zijn elegante lijnen, geometrische vormen en decoratieve details belichaamde het gebouw de modernistische ambitie van die tijd. Het was niet alleen een architecturaal hoogstandje, maar ook een symbool van vooruitgang: de eerste bewoonde wolkenkrabber in Europa.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg de Boerentoren het zwaar te verduren. Een **V2-bom** sloeg in op het gebouw, wat aanzienlijke schade veroorzaakte. Toch bleef het torencomplex overeind, een stille getuige van een turbulente periode in de geschiedenis.

In de jaren 1970 veranderde de smaak van het publiek. **Art deco werd als ouderwets beschouwd**, en architect **Léon Stynen** kreeg de opdracht om het interieur van de Boerentoren te moderniseren. Een van zijn ingrepen was het verwijderen van de grote glazen koepel, een pronkstuk van de oorspronkelijke art-decoarchitectuur. In plaats daarvan introduceerde Stynen een opvallende **driehoekenstructuur** op het plafond, een ontwerp dat paste bij de strakke, functionele esthetiek van die tijd. Zijn visie weerspiegelde niet alleen de veranderende opvattingen over schoonheid, maar ook de voortdurende evolutie van architectuur als dialoog tussen verleden en heden.

Dakterras / Beeldentuin

De Boerentoren, een icoon van Antwerpen, krijgt een nieuwe bestemming waarin kunst, architectuur en erfgoed samenkomen. **The Phoebus Foundation**, stichting van openbaar nut, wil met haar indrukwekkende collectie een dialoog creëren tussen verleden en toekomst. Op het dak van de twaalfde verdieping verrijst een unieke **beeldentuin**, waar meesterwerken uit verschillende periodes en stijlen een nieuwe context krijgen: hoog boven de stad, in open lucht.

Centraal in deze beeldentuin schittert een architecturaal hoogtepunt: de **glazen koepel**, ontworpen door wereldberoemd architect **Daniel Libeskind**. Deze koepel is niet zomaar een dakconstructie, maar een hedendaagse interpretatie van de oorspronkelijke art-decokoepel uit de jaren '30. Libeskind combineert transparantie en dynamiek, waardoor het licht vrij spel krijgt en de kunstwerken baden in een sfeer van openheid en vernieuwing.

De beeldentuin wordt een plek van ontmoeting en beleving. Hier kunnen bezoekers niet alleen kunst bewonderen, maar ook reflecteren over de kracht van creativiteit doorheen de tijd. Van oude meesters tot moderne iconen: elk werk vertelt een verhaal dat verbonden is met onze cultuur, onze stad en onze toekomst.

Panoramazaal

De wandeling eindigt op een van de meest indrukwekkende plekken van de Boerentoren: de **panoramazaal op de achttiende verdieping**. Hier voel je de geschiedenis van het gebouw en de dynamiek van de stad. In deze ruimte zie je nog vier van de oorspronkelijke **63 appartementen** die ooit de Boerentoren tot een bewoonde wolkenkrabber maakten – een primeur in Europa.

Door de grote ramen ontvouwt zich een adembenemend uitzicht: **heel Antwerpen ligt aan je voeten**. Bij helder weer reikt je blik zelfs tot het **Atomium in Brussel**, een icoon dat net als de Boerentoren symbool staat voor vooruitgang en vernieuwing.

De panoramazaal is niet alleen een plek om naar te kijken, maar ook om te dromen. Boven deze verdieping komt in de toekomst een spectaculair **panoramisch uitzichtpunt**, ontworpen met een champagnebar, vergaderzalen en toegang tot het dak. Vandaag is dat nog niet mogelijk, maar hier voel je al de belofte van wat komt: een unieke combinatie van erfgoed, architectuur en beleving, hoog boven de stad.

6. Kahootquiz

1. In welk jaar werd de Boerentoren voltooid?

- A) 1928
- B) 1931
- C) 1935
- D) 1940

Correct antwoord: B) 1931

2. Wat was de oorspronkelijke bouwstijl van de Boerentoren?

- A) Modernisme
- B) Art deco
- C) Brutalisme
- D) Neoclassicisme

Correct antwoord: B) Art deco

3. Hoeveel ton staal werd gebruikt voor het geraamte van de Boerentoren?

- A) 1.500 ton
- B) 2.000 ton
- C) 3.500 ton
- D) 5.000 ton

Correct antwoord: C) 3.500 ton

4. Wie is de architect van het nieuwe ontwerp voor de Boerentoren?

- A) Zaha Hadid
- B) Daniel Libeskind
- C) Jan Van Hoenacker
- D) Renzo Piano

Correct antwoord: B) Daniel Libeskind

5. Hoeveel traptreden moest je beklimmen om de top (het panorama) te bereiken?

- A) 100 treden
- B) 365 treden
- C) 515 treden
- D) 1000 treden

Correct antwoord: C) 515 treden

6. Wat betekent het woord ‘filantropie’ (zoals bij The Phoebus Foundation)?

- A) Zoveel mogelijk winst maken
- B) Liefde voor de mens (geld gebruiken om de wereld beter te maken)
- C) Oude gebouwen renoveren
- D) Het verzamelen van dinosaurussen

Correct antwoord: B) Liefde voor de mens

7. Wat was er zo bijzonder luxe aan de appartementen in 1931?

- A) Ze hadden een zwembad
- B) Ze hadden vloerverwarming
- C) Ze hadden een eigen badkamer
- D) Ze hadden een inloopkast

Correct antwoord: C) Ze hadden een eigen badkamer

8. Wat komt er in de toekomst bovenop het dak (niveau 12)?

- A) Een privépenthouse voor de eigenaar
- B) Een landingsbaan voor drones
- C) Een publieke daktuin (‘groene long’) met beelden
- D) Een zwembad

Correct antwoord: C) Een publieke daktuin (‘groene long’) met beelden

9. Welke organisatie beheert de kunstcollectie die in de Boerentoren zal worden getoond?

- A) Katoen Natie
- B) The Phoebus Foundation
- C) Museum Aan de Stroom
- D) Vlaamse Erfgoedraad

Correct antwoord: B) The Phoebus Foundation

10. Wat is een opvallend element in het nieuwe ontwerp van Libeskind?

- A) Een draaiende kroon
- B) Een driehoekige glazen koepel
- C) Een verticale tuin aan de gevel
- D) Een helikopterplatform

Correct antwoord: B) Een driehoekige glazen koepel

11. De Boerentoren is gebouwd tijdens het 'interbellum'. Wat is dat?

- A) De periode van de Middeleeuwen
- B) De periode tussen de twee Wereldoorlogen
- C) De tijd van Napoleon
- D) De periode van de wederopbouw

Correct antwoord: B) De periode tussen de twee Wereldoorlogen

12. Uit hoeveel botjes bestaat 'Trinity', de T.rex in de toren?

- A) 50
- B) 138
- C) 293
- D) 498

Correct antwoord: C) 293

7. Alternatieve vragenbundel

Waarom vindt volgens jou de tentoonstelling *Het komt allemaal goed* plaats in een kapel?

Wat is het maatschappelijke nut van kerken?

Waarom is het, vanuit een maatschappelijk en ecologisch standpunt, beter om een historisch gebouw als de Boerentoren een nieuwe functie te geven (herbestemming) dan het af te breken en een nieuw complex te bouwen?

Hoe heet de T.rex die op de zevende verdieping komt?

Geef enkele kenmerken die bij de Art Decostijl horen.

Stel dat jij de architect bent van de daktuin. Welke bekende kunstwerken zou jij op het dakterras plaatsen?

Waarom is het belangrijk om oude elementen zoals de koepel te bewaren?

Fernand Huts zegt dat het niet enkel om kijken gaat, maar ook om beleven. Geef een voorbeeld van hoe de Boerentoren – door kunst, architectuur en geschiedenis te combineren – een diepere ‘beleving’ van cultuur kan bieden aan het publiek.

Vergelijk de Boerentoren met de Kathedraal. Welke soort ‘macht’ beelden zij elk uit?

Nu de Boerentoren van woningen en kantoren verandert in een publiek museum, wat betekent dit voor de binnenstad van Antwerpen?

Hoeveel trappen heb je moeten beklimmen om dit panorama te bereiken?

8. Alternatieve vragenbundel + oplossingen

Waarom vindt volgens jou de tentoonstelling *Het komt allemaal goed* plaats in een kapel?

Antwoord: *Eigen invulling van de leerling.* (Bv 'Omdat het historisch een belangrijk pand is.', 'Omdat de kerk en kunst altijd met elkaar verbonden zijn geweest.')

Wat is het maatschappelijke nut van kerken?

Antwoord: De kerk was altijd een ontmoetingsplek en een plek om godsdienst te beleven.

Hoe heet de T.rex die op de zevende verdieping komt?

Antwoord: Trinity

Geef enkele kenmerken die bij de art-decostijl horen.

Antwoord: Gebruik van strakke lijnen, blokvormen, trappiramides (setbacks), cirkels, trapeziëms en hoekige motieven. Verticaliteit en symmetrie: Veel gebouwen zijn ontworpen met een verticale nadruk om de hoogte te benadrukken (denk aan wolkenkrabbers), vaak in een symmetrische compositie. Rijke materialen: veelvuldig gebruik van luxueuze en moderne materialen zoals chroom, roestvrij staal, glas, marmer, bakeliet en exotische houtsoorten. Decoratieve ornamenten: gevels zijn vaak versierd met gestileerde bloemmotieven, zonnestralen, gestroomlijnde vormen, of beelden van dieren en menselijke figuren.

Stel dat jij de architect bent van de daktuin. Welke bekende kunstwerken zou jij op het dakterras plaatsen?

Antwoord: *Eigen invulling van de leerling.*

Waarom is het belangrijk om oude elementen zoals de koepel te bewaren?

Antwoord: *Eigen invulling van de leerling.*

Fernand Huts zegt dat het niet enkel om kijken gaat, maar ook om beleven. Geef een voorbeeld van hoe de Boerentoren – door kunst, architectuur en geschiedenis te combineren – een diepere ‘beleving’ van cultuur kan bieden aan het publiek

Antwoord: Kijken is gewoon met je ogen zien wat er hangt, maar niet per se begrijpen. Beleven is dieper gaan. Fernand Huts zegt: ‘Het gaat niet enkel over kijken, het gaat ook over beleven’. In de tentoonstelling bijvoorbeeld, kun je schilderen niet alleen bekijken, maar ook ‘luisteren naar de stem van de dichter’ door de liedjes, waardoor je er meer bij ervaart.

Vergelijk de Boerentoren met de Kathedraal. Welke soort ‘macht’ beelden zij elk uit?

Antwoord:

1. Kathedraal = Macht van de **Kerk** (geloof).
2. Boerentoren = Macht van het **Geld** (economie/banken).

Nu de Boerentoren van woningen en kantoren verandert in een publiek museum, wat betekent dit voor de binnenstad van Antwerpen?

Antwoord: *Eigen invulling van de leerling. (Bv. ‘Het gebouw verandert van een privéplek met woningen en kantoren in een openbare plek voor kunst en ‘beleving’ waar iedereen naartoe kan. Hierdoor wordt de binnenstad veel levendiger, omdat de Boerentoren een unieke ‘ontmoetingsplek’ wordt met een publieke daktuin en panoramazaal’.)*

Hoeveel trappen heb je moeten beklimmen om dit panorama te bereiken?

Antwoord: 515 treden.

9. Doelen en eindtermen

Leerlijn

Om deze rijke context behapbaar en uitdagend te maken voor elke leeftijdscategorie werd een stapsgewijze leerlijn ontwikkeld. We begeleiden de leerlingen in een logische pedagogische evolutie. We starten met zintuiglijke verwondering en een eerste kennismaking in de eerste graad. In de tweede graad moedigen we aan tot actieve analyse en het vormen van een eigen artistieke stem. In de derde graad leggen we de lat het hoogst: hier verwachten we een kritische, maatschappelijk-filosofische blik op erfgoed, duurzaamheid en de toekomst van de stad. Zo bouwen we samen, stap voor stap, aan een blijvend bewustzijn van de waarde van ons cultureel patrimonium.

Leerlingen ervaren in de eerste graad, creëren en analyseren in de tweede graad, en reflecteren en onderzoeken in de derde graad, telkens door het oog van kunst, architectuur en erfgoed met de Boerentoren als casus of locatie.

Leerlijn in detail:

Eerste graad	Ervaren & beschrijven van kunst en cultuur > waarnemen en beleven van kunst- en cultuuruitingen > herkennen van betekenis en vorm	Observatie van de Boerentoren als kunstwerk en erfgoedobject. Leerlingen beschrijven wat hen opvalt in vorm, stijl en sfeer. Reflectie over hun persoonlijke beleving van erfgoed.
Tweede graad	Creëren & analyseren van kunst en erfgoed > artistieke expressie en creatieve verwerking > dialoog en analyse van kunstuitingen in hun context	Leerlingen maken een artistieke verwerking van hun bezoek. Analyse van de Boerentoren binnen de context van Antwerpen in de jaren '30. Dialoog over de betekenis van kunst en architectuur in de samenleving.
Derde graad	Reflecteren & onderzoeken > kritische en filosofische reflectie over kunst, cultuur en identiteit > onderzoek naar maatschappelijke en historische betekenis van erfgoed	Leerlingen onderzoeken de rol van de Boerentoren als cultureel erfgoed in de stad. Reflectie over herbestemming en duurzaamheid in erfgoedbeheer. Filosofische discussie: 'Wat zegt erfgoed over wie we zijn als samenleving?'

Eindtermen eerste graad

Code	Sleutelcompetentie	Onderwijsdoel
16.01	Cultureel bewustzijn en culturele expressie	Leerlingen beschrijven kunst- en cultuuruitingen vanuit eigen waarneming.
16.02	Cultureel bewustzijn en culturele expressie	Leerlingen brengen kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin ze voorkomen.
16.03	Cultureel bewustzijn en culturele expressie	Leerlingen reflecteren over hun eigen beleving bij uiteenlopende kunst- en cultuuruitingen.
16.04	Cultureel bewustzijn en culturele expressie	Leerlingen lichten toe hoe een kunstwerk vanuit vorm en inhoud betekenis geeft.
07.03	Burgerschapscompetenties	Leerlingen lichten toe hoe verschillende vormen van diversiteit verrijkend zijn voor samenleven.

Eindtermen tweede graad

Code	Sleutelcompetentie	Onderwijsdoel
04.01.01	Artistieke expressie	Leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.
04.01.02	Artistieke expressie	Leerlingen creëren artistiek werk met specifieke bouwstenen, technieken en materialen
04.01.03	Artistieke expressie	Leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.
04.01.04	Artistieke expressie	Leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en werk.
04.02.01 / 04.03.01	Kunstbeschouwing	Leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende stromingen, periodes en samenlevingen.
04.02.01 / 04.03.01	Cultuurgeschiedenis	Leerlingen situeren een tekst of kunstuiting binnen haar oorspronkelijke cultuur.

Eindtermen derde graad

Code	Sleutelcompetentie	Onderwijsdoel
05.01.01 / 05.02.01	Filosofie / Wijsgerige antropologie	Leerlingen reflecteren over de mens vanuit visies en concepten zoals cultuur en natuur, vrijheid en determinisme.
01.01.01	Generieke doorstroomcompetenties	Leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus binnen een wetenschapsdomein.
01.02.01	Historisch bewustzijn: uitbreiding	Leerlingen formuleren een historische vraag rekening houdend met onderzoekbaarheid.
01.02.02 – 01.02.04	Historisch bewustzijn: uitbreiding	Leerlingen beoordelen presentatie, representativiteit, bruikbaarheid en betrouwbaarheid van historische bronnen.
01.02.05	Historisch bewustzijn: uitbreiding	Leerlingen formuleren een antwoord op actuele maatschappelijke fenomenen op basis van historische argumenten.
05.01.01 / 05.02.01	Filosofie / Wijsgerige antropologie	Leerlingen reflecteren over de mens vanuit visies en concepten als cultuur en natuur